

6. GOSPODARKA II RP – NOTATKA

1. Sytuacja gospodarcza państwa polskiego po odzyskaniu niepodległości.

- Odrodzone państwo polskie odziedziczyło po zaborcach nierównomierny rozwój gospodarczy. Najstabilniej uprzemysłowione były ziemie wschodnie, najlepiej – zabór pruski.
- Nie istniał rynek ogólnopolski gdyż dotąd każdy z zaborów był połączony jedynie ze swoją metropolią (Prusami, Rosją, Austrią).
- Państwo polskie nie posiadało rynków zbytu na swoje towary.
- Nie istniał jednolity system finansowy czy skarbowy – obowiązywało kilka walut, trzy systemy podatkowe. Wszystko wymagało odbudowy, ujednoczenia.
- Nie istniały połączenia komunikacyjne.
- Brakowało również kapitału, co było wynikiem m.in. wycofania kapitałów obcych i zniszczeniem w 30% ziem polskich podczas I wojny światowej.

2. Gospodarka w okresie demokracji parlamentarnej

a) W pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości udało się doprowadzić do ożywienia gospodarczego. Rozwijały się następujące ośrodki przemysłowe: Zagłębia: Dąbrowskie, Borysławsko – Drohobyckie, Staropolskie, Górny Śląsk oraz Łódzki Okręg Przemysłowy i Warszawa.

b) **reforma rolna** - jedną z najbardziej palących spraw była sprawa chłopska. Znaczna część ziemi znajdowała się w rękach wielkiej własności ziemskiej. Państwo polskie było państwem rolniczym – chłopi pragnęli ziemi.

- W 1919 r. Sejm Ustawodawczy uchwalił reformę rolną. parcelacji miały ulec grunty państwowe i część ziem prywatnych. Reforma nie weszła w życie.
- W 1920 r. Ustalono, że chłopi będą mogli wykupić działki ziemi za połowę ceny rynkowej. Wykonywanie reformy wstrzymano po uchwaleniu konstytucji marcowej (1921), która gwarantowała właścicielom pełne odszkodowanie za utraconą ziemię.
- Reforma 1925 r. za rządu Władysława Grabskiego. Maksimum posiadanej ziemi ustalono na 180 ha (były wyjątki). Opierała się na dobrowolnej parcelacji ziemi należącej do majątków prywatnych. Odpłatność za ziemię była pełna, wg cen rynkowych – ziemia była droga i było jej niewiele do podziału.

c) w roku 1923 nastąpiło **znaczne pogorszenie sytuacji gospodarczej**. Doszło do hiperinflacji. Marka polska praktycznie straciła wartość. w tej sytuacji prezydent powierzył funkcję **premiera Władysławowi Grabskiemu**, którego pozaparlamentarny rząd przeprowadził konieczne **reformy**:

- wprowadzono drastyczne oszczędności w administracji,
- wprowadzono podatek majątkowy i bezwzględnie ściągano podatki,
- wstrzymano dofinansowywanie przedsiębiorstw deficytowych,
- zaprzestano dodruku marki polskiej,
- w 1924 r. przeprowadzono reformę walutową – złoty polski zastąpił polską markę. Złotówka była walutą wymiennalną. Za 1 \$ płacono 5,18 złotego w 1924 r.

d) W 1925 r. sytuacja uległa pogorszeniu ze względu na **wojnę celną z Niemcami**, które nałożyły na polski węgiel wysokie cło co spowodowało znaczną podwyżkę cen. Załamał się kurs złotego. Państwo polskie znalazło nowe rynki zbytu i uniezależniło się gospodarczo od Niemiec co spowodowało wzrost gospodarczy w następnym okresie.

3. Ożywienie gospodarcze w latach 1926 – 1929.

Po przewrocie majowym nastąpił okres rozwoju gospodarczego:

- wzrosła produkcja rolna,

- ożywił się handel wewnętrzny,
- wzrosły realne płace robotników,
- zwiększyły się inwestycje,
- Polska osiągnęła dodatni bilans handlowy (więcej eksportowała niż importowała),
- nastąpił gwałtowny rozwój portu morskiego w Gdyni, w którym przeładowywano polski węgiel,
- wybudowano magistralę kolejową łączącą Górny Śląsk (zagłębia węglowe) z Pomorzem,
- w roku 1928 osiągnięto szczyt produkcji przemysłowej w dwudziestoleciu oraz najmniejsze bezrobocie.

4. Kryzys ekonomiczny na ziemiach polskich 1929 – 1935.

a) Kryzys ekonomiczny był skutkiem kryzysu amerykańskiego. USA wycofała z Europy wszystkie swoje kapitały doprowadzając kraje europejskie ruiny. Ponieważ Polska była krajem w 60% rolniczym, szczególnie ciężko odbił się on na rolnictwie.

b) Cechy kryzysu:

- wycofanie kapitału zagranicznego,
- spadek obrotów handlowych szczególnie w handlu zagranicznym (ujemny bilans), inwestycji i popytu,
- spadek produkcji przemysłowej (o ok. 40%),
- bankructwo zakładów przemysłowych i banków (zamknięto ok. 1500 zakładów),
- bezrobocie przekroczyło ok. 500 tysięcy,
- załamał się budżet państwa,
- wyczerpały się polskie zapasy złota i obcej waluty (wydawano je na spłatę zadłużenia).

c) Od 1932 r. Polska zaczęła wychodzić z kryzysu stosując metody interwencjonizmu państwowego (ingerowania państwa w gospodarkę):

- zmniejszono ilość pieniędzy w obiegu,
- oddłużono rolników,
- umorzono zaległe podatki,
- zorganizowano roboty publiczne finansowane ze specjalnego Funduszu Pracy,

Dzięki temu Polska wyszła z kryzysu wolniej ale praktycznie bez pomocy z zewnątrz.

5. Ożywienie gospodarcze w latach 1936 – 1939 r.

a) **Eugeniusz Kwiatkowski** – minister przemysłu, opracował plany gospodarcze, których celem była rozbudowa przemysłu, głównie zbrojeniowego, oraz utworzenie nowego okręgu przemysłowego w widłach rzek : Wisły i Sanu.

c) W 1936 r. zdecydowano o budowie **COP – Centralnego Okręgu Przemysłowego**. Jego położenie było uwarunkowane znacznym oddaleniem od Niemiec i ZSRR, gęstością zaludnienia, tanią siłą roboczą, bliskością złóż surowców. Wybudowano wówczas:

- miasto Stalowa Wola,
- elektrownię wodną w Rożnowie na rzece Dunajec,
- fabrykę dział w Rzeszowie,
- fabrykę samolotów w Mielcu,
- zakłady zbrojeniowe w Radomiu, Starachowicach i Sanoku,
- fabrykę kauczuku syntetycznego w Dębicy,
- czy fabrykę samochodów ciężarowych w Lublinie. Skutki budowy COP: zmniejszono bezrobocie, nastąpił rozwój sektora państwowego (nowe zakłady były budowane głównie przez państwo), rozwinął się rynek wewnętrzny, zwiększyła się produkcja przemysłowa.